

60 על כך גיחווי ונטל את הכסף מיד נעמן, וכתביב לאחר מכן שקיללו
61 אלישע ואמר לו 'וצרעת נעמן תרפק בך וגו' ובזרעך לעולם ויצא
62 מלפניו מצרע בשלג' (שם ה כז). הרי שבעון שבועת שוא נענש גיחווי
63 בצרעת.
64 'ועל גילוי עריות', דכתביב לגבי פרעה מלך מצרים שנטל את שרה
65 אימנו לביתו, 'ויננע ה' את פרעה ננעים וגו' גדלים זאת ביתו על
66 דבר שרי אשת אברהם' (בראשית יב יז). 'ועל נפשות הרוח', דכתביב
67 לגבי עזיחו מלך יהודה, 'ובחוקתו גבה לבו עד להשחית וימעול
68 כה' אלהיו וקא אל היכל ה' להקטיר על מזבח הקטרת' (דה"ב' כו
69 טו) ונאמר בהמשך הפרשה (שם כו ט) 'והצרעת זרחה במצחו', הרי
70 שמתוך שהתגאה רצה להקטיר קטורת, ומחמת כן נענש בצרעת.
71 'ועל הגזל', דכתביב לגבי נגע צרעת שנעשה באבני הבית, 'ויצוה
72 הכהן ופנו את הבית' (ויקרא יד לו), תנא – ועל פסוק זה שנינו
73 בברייתא, הוא – אותו אדם היה פנס ממוז שאינו שלו, בגזילה, יבא
74 הכהן ויפזר את ממונו, שיפנו את הבית מכל כליו, הרי שמחמת
75 שהיה אותו אדם גזול נענש בנגע בביתו.
76 'ועל צרות העין', דכתביב באותה פרשה (שם יד לד–לה) 'ונתתי נגע
77 צרעת בבית ארץ אהותכם, וקא אשר לו הבית [וגו'] והגיד לפהן
78 לאמר כנגע נראה לי בבית', ותנא דבי רבי ישמעאל – ושנו ברייתא
79 זו בבית מדרשו של רבי ישמעאל, מה הוא לשון אשר לו הבית,
80 ללמד שהנגעים באים על מי שפיוחד בירו רק לו, ואינו מהנה
81 אחרים מנכסיו.
82 מקשה הגמרא על דברי רבי יוחנן: איני – וכי כך הוא הדבר, שנגעים
83 באים על לשון הרע, והא אמר רבי ענני בר ששון, למה נסמכה
84 פרשת בגדי כהונה לפרשת קרננות, שנאמרו בפרשת תצוה (שמות
85 פרקים כח ט) עניני בגדי כהונה יחד עם פרשת קרננות המילואים,
86 שבהם נחנכו אהרן ובניו לעבודת המקדש, לומר לה, מה קרננות
87 מכפרין על החטאים, אף בגדי כהונה מכפרין על החטאים. ומבאר
88 רבי ענני על מה מכפר כל בגד ומנין לומדים זאת, בתונת מכפרת
89 על שפיכות דמים, דכתביב לאחר שמכרו אחי יוסף את יוסף ויחורו
90 את בתנת יוסף וישתשו שציר עינים ויטבלו את הבתנת בדם
91 (בראשית לו לא). ויש בכך רמז לעתיד לבא, שהכתונת מכפרת על
92 שפיכות דמים, וטבילה' שהזכרה בפסוק היא מלשון כפרה.
93 מכןסים מכפרים על גילוי עריות, דכתביב בפרשת בגדי כהונה
94 (שמות כח מב) 'ועשה להם מכןסי בד לכסות בשר ערוהו, ורמוזה
95 התורה בפסוק זה שהמכןסים 'מכסים' ומכפרים על גילוי עריות.
96 מצנפת מכפרת על פני הרוח – על הגאונותנים, והטעם לכך הוא
97 כדרכי הניניא, דאמר רבי הניניא, יבא דבר שקנובה, והיא המצנפת
98 שעל ראש הכהן הגדול שנמצאת במקום גבוה, ויכפר על מעשה
99 גובה – על הגאווה.
100 אכנט מכפרת על תרהור הלב, כיון שכפרתו היא אהיקא דאיתיה
101 – על המקום שבו הוא נמצא, והיינו על הלב, שעל גביו היו חוגרים
102 את האבנט (דכתביב ויהי על לב אהרן).
103 החושן מכפר על הדינין – אם מעוותים הדיינים את הדין, דכתביב
104 (שמות כח טו) 'ועשית חושן משפט', והיינו שהחושן מכפר על
105 המשפט.
106 אפוד מכפר על עבודה זרה, דכתביב לגבי הזמן שלאחר חורבן בית
107 המקדש וגלות ישראל, 'כי ימים רבים ישבו בני ישראל אין מלך ואין
108 שר ואין זבח ואין מצבה אין אפוד ותרפים' (הושע ג ד), כלומר,
109 מחמת שאין הכהן לובש את האפוד, יש עון של תרפים, והיינו עבודה
110 זרה.
111 מעיל מכפר על לשון הרע, לפי שכך אמר הקדוש ברוך הוא, יבא
112 דבר שפקול, וזהו המעיל שיש בו פעמונים המשמיעים קול, ויכפר
113 על מעשה הקול – לשון הרע, שנעשה על ידי קול הדיבור.
114 ציץ מכפר על מעשה עזי פנים, כתיב הלא, לגבי הציץ, 'ויהי על
115 מצח אהרן' (שמות כח לח), וכתביב התם, כשמוכיח הנביא את
116 ישראל על עזותם, 'ומצח אשה וזנה יהי לה מאנת הכלם' (ירמיה
117 ג א), והסירוב להיכלם הוא סימן לעזות פנים. ועל כל פנים מבואר
118 בדברי רבי ענני שהמעיל מכפר על לשון הרע, ואילו רבי יוחנן אמר

1 רבה בר רב הונא, כל מילתא דמיתאמרא באפי תלתא – כל דבר
2 שאמר אותו בעל הדבר בפני שלשה בני אדם, לית בה משום לישנא
3 בישא – אין בפרסומו משום איסור לשון הרע, מאי מעמא, משום
4 דחברך חכרא אית ליה – לחברך, ששמע את הדבר, חבר יש לו,
5 וחכרא דחברך – ואף לחברו של חברך, ששמע זאת מחברך, חכרא
6 אית ליה – חבר נוסף יש לו, כלומר, כיון שידע האומר שדבר זה
7 עתיד להתפרסם על ידי אותם שלשה ששמעו אותה, הרי גילה דעתו
8 שאינו מקפיד בפרסום הדבר, ושוב אין באמירתו משום איסור לשון
9 הרע.
10 הגמרא מביאה עתה כמה אופנים שאסור לומר על השני דבר שבה,
11 מאחר והוא עשוי לגרום לו רעה: בי אהא – כשבא רב דימי מארץ
12 ישראל לבבל, אמר, מאי דכתביב – מה פירוש הפסוק (משלי כו יד)
13 'מכרדך רעהו בקול גדול כפוקר השכם קללה תחשב לו', מדוע
14 ברכה זו נחשבת כקללה, וביאר רב דימי, כגון דמיקלע לאושפיוא
15 – שהודמן אדם למקום שאירחו אותו בחינם, ומרחו קמיה שפיר –
16 וטרחו לפניו יפה, למחר נפיק יתיב בשוקא – למחרת יוצא אותו
17 אדם ויושב בשוק, ואמר, רחמנא ניכריכיה לפלגיא – ה' יברך את
18 אותו אדם שאירח אותי, דהכי טרח קמאי – שכל כך טרח לפני
19 להיטיב עימי. ודבר זה גורם לשמעין אינשי – שישמעו דבר זה בני
20 אדם שאינם הגונים, ויבינו מכך שאותו אדם שאירחו הוא עשיר,
21 ואולי ונאנסין ליה – וילכו ויאנסו ממנו את ממונו, נמצא שדיבור זה
22 של שבח על אותו אדם, גרם לו נזק, ולכן אסור לאומרו.
23 הגמרא מביאה אופן נוסף שאסור לספר בטובת חברו: תני [–שנה]
24 רב דימי אהות [–אחיו] דרב ספרא, לעולם אל יספר אדם בטובתו
25 של חברו יותר מדאי, שמתוך שהוא מספר בטובתו בא ליד סיפור
26 ברעתו של אותו פלוני, לפי שדרך האדם היא שכשהוא מרבה לספר
27 בטובתו, הרי הוא מוסיף ואומר חוץ ממדה רעה מסוימת שיש בו. וכן
28 אחרים אומרים לו, כיצד אתה משבחו כל כך והרי יש בידו מידה
29 רעה מסוימת. ולכן לא ירבה האדם בסיפור דברים טובים על חברו.
30 הגמרא מביאה לשון אחרת באופן אמירת דין זה: איכא דאמרי – רבי
31 אומרם שלא אמר רב דימי דין זה, אלא כה היה המעשה, שרב דימי,
32 אהות [–אחיו] דרב ספרא, חלש – היה חולה, על רב ספרא לישולי
33 ביה – בא רב ספרא אחיו לשאול בשלמו, אמר להו רב דימי, הית
34 לי – יבוא לי שבר טוב, כיון דקיימי כל דאמור רבנן – שקיימתי כל
35 דין שאמרו חכמים. אמרו ליה, הא מי מקיימת – האם קיימת דבר
36 זה, שאמרו חכמים לעולם אל יספר אדם בטובתו של חברו,
37 שמתוך טובתו בא לירי ננות. אמר להו רב דימי, לא שמיעא לי
38 – לא שמעתי עד עתה דין זה, ואי הוה שמיעא לי, קיימתה – ואם
39 הייתי שומע דין זה, הייתי מקיימו.
40 הגמרא מביאה עוד מימרא בענין נגעים, שאים מחמת לשון הרע:
41 אמר רבי שמואל בר נחמני, אמר רבי יונתן, על שבועה דברים
42 ננעים באין, א. על לשון הרע. ב. ועל שפיכות דמים. ג. ועל שבועת
43 שוא. ד. ועל גילוי עריות. ה. ועל נפשות הרוח – גאווה. ו. ועל הגזל.
44 ז. ועל צרות העין – שעינו צרה בשל אחרים, ואינו מהנה את שכניו
45 להשאיל להם את כליו.
46 הגמרא מבארת עתה מנין נלמד שעל שבעה דברים אלו נגעים באים:
47 על לשון הרע, דכתביב (תהלים קא ה) 'מלשני פתח רעהו אותו
48 אצמית', ומלשני בסתר הוא האומר לשון הרע, ואצמית הוא
49 מלשון מוחלט, כלומר שיהיה כמצרוע מוחלט, וכמו שדרשה הגמרא
50 לעיל (טו).
51 על שפיכות דמים, דכתביב לאחר שהרג יואב בן צרויה את אבנר
52 בן נר, שקללו דוד המלך ואמר 'ואל יכרת מבית יואב זב ומצורע'
53 וגו' (שמואל ב' ג ט), הרי שמחמת שפיכות דמים שעשה יואב נענש
54 זרעו בצרעת.
55 ועל שבועת שוא, דכתביב לגבי גיחווי תלמידו של אלישע, שלאחר
56 שריפא אלישע את נעמן שר צבא ארם מצרעתו, סירב ליטול ממנו
57 מתנות על כך, ואילו גיחווי רץ אחריו ואמר לו שאלישע שלחו ליטול
58 בגדים וכסף, 'ויאמר נעמן הואל קח כפרים' (מלכים ב' ה כג).
59 כלומר, הישבע שאלישע שלח אותך וטול שתי ככרות כסף, ונשבע

המשך ביאור למס' ערכין ליום ראשון עמ' א

25 מַעֲשֵׂה הַשָּׂאִי, וזהו לשון הרע, שמספרים אותו בצינעא. מסיימת
 26 הגמרא את קושייתה: קִשְׁיָא שְׁפִיכוֹת דְּמִים אֲשֵׁיכוֹת דְּמִים – יש
 27 סתירה בין דברי רבי ענני, שהכתונת מכפרת על שפיכות דמים לבין
 28 דברי רבי יהושע בן לוי שעגלה ערופה היא המכפרת על שפיכות
 29 דמים, וקִשְׁיָא לְשׁוֹן הָרַע אֲלֵשׁוֹן הָרַע, שרבי ענני אמר שהמעיל
 30 מכפר על לשון הרע, ואילו רבי יהושע בן לוי אמר שהקטורת מכפרת
 31 על לשון הרע.
 32 מתרצת הגמרא: שְׁפִיכוֹת דְּמִים אֲשֵׁיכוֹת דְּמִים לֹא קִשְׁיָא, כיון
 33 שכל אחד דיבר על אופן אחר, הָא – דברי רבי ענני שהכתונת
 34 מכפרת על שפיכות דמים, היינו באופן דִּידִיעַ מֵאֵן קְטָלִיָּה – שידוע
 35 מי הוא הרוצח, והָא – דברי רבי יהושע בן לוי, שעגלה ערופה היא
 36 המכפרת, היינו באופן דִּלֹא יָדִיעַ מֵאֵן קְטָלִיָּה – שאין ידוע מי הרוצח.
 37 תמזהה הגמרא: דִּידִיעַ מֵאֵן קְטָלִיָּה – אם ידוע מי הוא הרוצח, הרי
 38 בְּרִ קְטָלָא הוּא – חייב מיתה הוא, וכל זמן שלא יהרגוהו לא יתכפר
 39 גם לכל ישראל, שנאמר (במדבר לה לג) וְלֹאֲרָץ לֹא יִכָּפֵר לְדָם אֲשֶׁר
 40 שָׁפַךְ בָּהּ כִּי אִם בְּדָם שָׁפְכוֹ. מתרצת הגמרא: מדובר ברוצח בְּמִזִּיד,
 41 וְלֹא אֲתָרוּ בֵּיהּ – ולא התרו בו קודם רציחתו, ולכן אינו חייב מיתה,
 42 ומכל מקום ישראל צריכים כפרה, ועל זה הכתונת מכפרת.
 43 ממשיכה הגמרא ומתרצת: לְשׁוֹן הָרַע אֲלֵשׁוֹן הָרַע לֹא קִשְׁיָא – אף
 44 הסתירה לגבי העונש של לשון הרע אינה קשה, דְּהָא בְּצִינְעָא – מה
 45 שאמר רבי יהושע בן לוי שהקטורת מכפרת על לשון הרע היינו
 46 באופן שנאמרה בשקט ובחשאי, וכעין מעשה הקטורת הנעשה
 47 בחשאי, שהרי אין אדם רשאי להיות בהיכל בעת הקטרתה.

1 שבעון לשון הרע באים נגעים על האדם.
 2 מתרצת הגמרא: לֹא קִשְׁיָא – אין סתירה בין הדברים, הָא – מימרא
 3 אחת נאמרה באופן דִּלֹאֲהֵנוּ מַעֲשִׂיו – שהועילו מעשיו של אותו
 4 שדיבר לשון הרע, והתקוטטו מחמתו אותו שסיפר לו ואותו שסיפרו
 5 עליו. והָא – והמימרא האחרת נאמרה באופן דִּלֹאֲהֵנוּ מַעֲשִׂיו –
 6 שלא הועילו מעשיו, ולא התקוטטו מחמתו. ומבארת הגמרא: אִי
 7 אֲהֵנוּ מַעֲשִׂיו והתקוטטו מחמתו, אֲתוּ נִנְעִים עֲלֶיהָ – באים עליו
 8 נגעים, וְאִי לֹא אֲהֵנוּ מַעֲשִׂיו, מַעֲלֵל מְכַפֵּר.
 9 הגמרא מקשה ממקום אחר על דברי רבי ענני. מקשה הגמרא:
 10 וְהָאֵמַר רַבִּי כִּימוֹן, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, שְׁנֵי דְבָרִים לֹא מְצִינּוּ
 11 לָהֶם בְּקַרְבָּנוֹת בְּפָרָה, אֲבָל בְּדָבָר אַחֵר מְצִינּוּ לָהֶם בְּפָרָה, וְהֵם
 12 שְׁפִיכוֹת דְּמִים וְלִשׁוֹן הָרַע. שְׁפִיכוֹת דְּמִים מְצִינּוּ לָהֶם כְּפָרָה לְכָל
 13 יִשְׂרָאֵל בְּהַבֵּאת עֲגֻלָּה עֲרוּפָה, וְלִשׁוֹן הָרַע מְצִינּוּ לָהֶם כְּפָרָה
 14 בְּקַטְרֵת. דִּתְנִינָא רַבִּי חֲנִינָא, לְמַדְנּוּ לְקַטְרֵת שְׁמִכְפָּרַת עַל חֹטָא,
 15 דְּבִתְיָב (במדבר יז יב) וַיִּקַּח אֶהָרִן כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיִּרְץ אֶל תּוֹךְ
 16 הַקְּהָל וְהִנֵּה חָח הַנֶּגֶף בָּעַם וַיִּתֵּן אֶת הַקְּטָרֵת וַיִּכְפֹּר עַל הָעָם,
 17 וַתָּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, עַל מָה קַטְרֵת מְכַפֵּרַת, עַל לִשׁוֹן הָרַע,
 18 שהרי הפסוק (שם) עוֹסֵק בְּמַחְלוּקַת קִרְחָ וְעֵדְתוֹ שְׁהִיתָה בְּלִשׁוֹן הָרַע
 19 שדיברו על משה ואהרן, שנאמר שם שישראל התלוננו על משה
 20 ואהרן לאחר שקרח ועדתו מתו ואמרו להם 'אַתֶּם הִמָּתֵם אֶת עַם הַ'
 21 (במדבר יז ו), ולאחר שהחל בהם הנגף כיפרה עליהם הקטורת.
 22 והטעם לכך שהקטורת מכפרת על לשון הרע, כיון שאָמַר הַקְּדוֹשׁ
 23 בְּרוּךְ הוּא, יָבֵא דְבַר שְׁנַעֲשֵׂה בְּחִשְׂאִי – בצינעא ובשקט, וזו קטורת
 24 שבזמן הקטרתה בבית המקדש אין שום אדם בהיכל, וַיִּכְפֹּר עַל

60 רב יהודה אמר רב, לעולם יעסוק אדם פתורה ובמצות אף על פי
 61 שעושה כן שלא לשמה, שמתוך שהוא עוסק בהם מתחילה שלא
 62 לשמה פא לבסוף לידי לשמה, וממילא מוטב שיתנהג בענוה אף אם
 63 עושה כן שלא לשמה, שהרי מתוך כך יגיע לענוה לשמה, שהיא
 64 גדולה מכל המעלות.
 65 מבררת הגמרא: היכי דמי – כיצד היא תזכהה לשמה, וכיצד היא
 66 ענוה שלא לשמה. מביאה הגמרא מעשה בענין זה, כי הא –
 67 כמעשה זה שהיה, דרב הונא וחיאי בר רב הווי יתבי קמיה
 68 דשמואל – היו יושבים ללמוד תורה לפני שמואל, אמר ליה חיאי
 69 בר רב לשמואל, חוי מר – יראה אדוני דקא מצער לי – שרב הונא
 70 מצער אותי, ומכה וחובט בי. קביל עליה דתו לא מצער ליה –
 71 וקיבל עליו רב הונא בפני שמואל שיותר לא יצער את חיאי בר רב.
 72 אמנם ברת דנפיק – לאחר שיצא חיאי בר רב משם, אמר ליה רב
 73 הונא לשמואל, הכי והכי קא עבדי – כך וכך עשה חיאי בר רב,
 74 דברים שאינם הגונים, ולכן הייתי מצער אותו. אמר ליה שמואל לרב
 75 הונא, אמאי לא אמרת ליה באנפיה – ומדוע לא אמרת כן בפניו,
 76 בזמן שאמר לי שאתה מצער אותו. אמר ליה רב הונא, חס לי –
 77 חלילה לי, דליכסוף דרעיה דרב על ידי – שיתבייש בנו של רב על
 78 ידי, ולכן לא הישבתי כן בפניו. ודבר זה הוא ענוה שלא לשמה,
 79 שנמנע מלבייש משום כבוד אביו.
 80 התבאר בברייתא לעיל שאף אם הוכיח אדם את חבירו, ולא שמע
 81 לו, חייב להמשיך להוכיחו. הגמרא מבררת עתה עד איזה שיעור
 82 עליו להוכיחו. מבררת הגמרא: עד היכן הוא שיעור חיוב תזכהה,
 83 אם אין הלה רוצה לקבל את תוכחתו. מביאה בזה הגמרא מחלוקת,
 84 רב אמר, עד הכאה – עד שיכנו אותו חוטא שהוא מוכיחו, שאז
 85 נפטר מחיוב תוכחה, כיון שאין הלה רוצה לקבל את תוכחתו.
 86 ושמואל אמר, עד קללה – עד שיקללנו החוטא, שאם קיללו פטור
 87 מלהמשיך ולהוכיחו. ורבי יוחנן אמר, עד נויפה – אף אם החוטא
 88 רק גער בו על כך שהוא מוכיחו, ולא הכהו ולא קללו, פטור
 89 מלהוכיחו.
 90 מביאה הגמרא מחלוקת תנאים בענין זה: בתנאי – מחלוקת זו של
 91 האמוראים, שנחלקו בה כבר התנאים, שכך שנינו בברייתא. מה הוא
 92 שיעור מצוות תוכחה, רבי אלעזר אומר, עד הכאה. רבי יהושע
 93 אומר, עד קללה. גן עזאי אומר, עד נויפה. וזהו כדעות שלשת
 94 האמוראים שהובאו לעיל.
 95 הגמרא מבארת מנין למד כל אחד את דבריו: אמר רב נחמן בר
 96 יצחק, ושלשתן – שלשת התנאים והאמוראים שנחלקו בשיעור
 97 תוכחה, מקרא אהד דרשו – מאותה פרשה למדו את דינם, אלא
 98 שכל אחד דרש באופן אחר, מסופר בנביא ששאל המלך התקנא
 99 בדוד וסבר שהוא מורד במלכותו, וביקש להורגו, ויהונתן בנו של
 100 שאל ניסה למנוע מאביו לדרוך אחר דוד, ונאמר שם (שמואל א' ב
 101 ל) ויחז אף שאל ביהונתן ויאמר לו גן נענות הפחדות הלאו
 102 ידעתי כי בחר אתה לבן ישי לבשתך ולבשת ערות אמן, וכתבי
 103 בהמשך הפרשה (שם ב' לג) וימל שאל את ההנית עליו להבותו,
 104 ואז הפסיק יהונתן לדבר עם שאל על דוד. ומבארת הגמרא את
 105 מחלוקתם: למאן דאמר שחייב אדם להוכיח את חבירו עד הכאה,
 106 למד זאת מכך דכתיב 'להבותו', ומוכח שעד שלא ביקש שאל
 107 להכותו המשיך להוכיחו. ולמאן דאמר עד קללה, למד כן מכך
 108 דכתיב 'לבשתך ולבשת ערות אמן', הרי שקללו, שהנהגתו זו
 109 תביאנו לידי בושה. ולמאן דאמר עד נויפה, למד כן מדכתיב ויחז
 110 אף שאל ביהונתן, הרי שכעס עליו.
 111 מקשה הגמרא: ולמאן דאמר שיש ללמוד מכאן שחייב אדם להוכיח
 112 את חבירו רק עד נויפה, הכתיב – הרי נאמר בפרשה זו הכאה
 113 וקללה, ששאל הכה וקלל את יהונתן, ואם כן יש ללמוד מכאן
 114 שחייב אדם להוכיח את חבירו עד שמכהו או שמקללו. מתרצת
 115 הגמרא: שאני התם – שונה הדבר שם, לגבי יהונתן ושאל, דאנב
 116 תביבותא ויתרא דתוה ביה ליהונתן פרוך – שמתוך החביבות
 117 הגדולה שחייב יהונתן את דוד, מסר נפשו – מסר נפשו
 118 להוכיח את שאל יותר ממה שהיה חייב. אך באמת עיקר החיוב הוא

1 הא כפרהסיא – ומא שאמר רבי ענני שהמעיל מכפר על לשון הרע
 2 היינו באופן שנאמר ברבים, בדומה למעיל שמשמיע את קולו, ובוה
 3 המעיל מכפר.
 4 הגמרא מביאה עתה כמה מימרות בענין השייכות בין צרעת ללשון
 5 הרע: בעא מיניה – שאל רבי שמואל בר נבב מרבי הנינא, ואמרי
 6 לה – ויש אומרים ששאל כן רבי שמואל בר נבב התניה ו- שהיה
 7 חתנו דרבי הנינא מרבי הנינא, ואמרי לה – ויש אומרים ששאל כן
 8 מרבי יהושע בן לוי, מה נשתנה מצורע משאר הטמאים, שאמרה
 9 עליו התורה 'פרד ישב מחוץ למחנה מושבו' (ויקרא יג מו),
 10 שמורחק משלש המחנות, ואילו בז משולח רק ממחנה שכינה
 11 ולויה, וטמא מת רק ממחנה שכינה (פסחים סז). והשיבו לו, כיון
 12 שהוא, המצורע, דיבר לשון הרע ובכך הכדיל בין איש לאשתו או
 13 בין איש לרעהו, שגרם להם להתקוטט על ידי לשון הרע שאמר
 14 עליהם, לפיכך אמרה תורה 'פרד ישב וגו' מחוץ למחנה מושבו'.
 15 אמר רבי יהודה בן לוי, מה נשתנה מצורע משאר הטמאים,
 16 שאמרה התורה שמלבד קרבנותיו וביא שתי ציפורים לטהרתו,
 17 אחת נשחטת ואחת משתלחת, שלא מצאנו כפרה זו בשום טמאה
 18 אחרת. אלא כך אמר הקדוש ברוך הוא, הוא, המצורע, עושה
 19 מעשה פטיט – קול דיבור היוצא בלחש, לפיכך אמרה תורה שיביא
 20 קרפן פטיט, שהצפרים צועקות כל הזמן.
 21 הגמרא מביאה ברייתא בענין מצות תוכחה: תנו רבנן, נאמר בפסוק
 22 'לא תשנא את אחיך בלבבך' (ויקרא יט יז), וכול היית לומר שאם
 23 רואהו שעושה חטא ורוצה להוכיחו, אף על פי כן לא יגנו ו- בידו),
 24 ולא יסמרו ו- באחורי ידו, ולא (יקללנו) [יקללנו], תלמוד לומר
 25 'בלבבך', שרק לגבי שנאה שבלב הכתוב מדבר, שהיא אסורה,
 26 ואילו כשעושה כן דרך תוכחה אין זו שנאה שבלב.
 27 ומנין לרואה פהכירו דבר מגונה, שחייב להוכיחו, שנאמר (שם)
 28 'הוכח תוכיח את עמיתך', ואם הוכיחו ולא קבל ממנו הלה את
 29 תוכחתו, מנין שיחזור ויזכרנו, תלמוד לומר 'תוכיח', מבל מקום,
 30 שאף אם התוכחות הראשונות לא התקבלו, ימשיך ויוכיחו. וכול
 31 היית לומר שיוכיח אותו אפילו אם הפשטים פניו מחמת כן,
 32 שמביישו ברבים, תלמוד לומר בהמשך הפסוק 'לא תשא עליו
 33 חטא', כלומר, שאם תוכיחו ברבים יהיה כך חטא.
 34 הגמרא מביאה ברייתא נוספת בענין תוכחה: תניא – שנינו בברייתא,
 35 אמר רבי מרפון, תמיה אני אם יש פדור תוה מי שמקבל תוכחה,
 36 והטעם לכך, לפי שאם אמר לו המוכיח לחוטא מול קיסם מנין
 37 (עיניך) [שיניך], כלומר, חזור בתשובה על עון קטן שבידך, אמר לו
 38 – משיב לו החוטא למוכיח, מול קורה מנין עיניך, כלומר חזור
 39 בתשובה על עון גדול יותר שבידך, וכיון שכולם חוטאים אין מי
 40 שיכול להוכיח את חבירו.
 41 אמר רבי אלעזר בן עזריה, תמיהני אם יש פדור תוה מי שיודע
 42 להוכיח כראוי, בדרך כבוד, שלא יהיו פניו של החוטא משתנות,
 43 שהרי שנינו שאמר לרביישו.
 44 ואמר רבי יוחנן בן נורי, מעיד אני עלי שמים וארץ, שהרבה
 45 פעמים לקה עקיבא על ידי, כשהיה בתחילת לימודו, שהייתי קובל
 46 – מתלונן עליו לפני רבן (שמעון) [גמליאל] ברבי כשהייתי רואה
 47 בו דבר גנאי, וכל שכן שהוספתי בו אהבה – והוסיף רבי עקיבא
 48 לאהוב אותו על כך, לקיים מה שנאמר (משלי ט ח) 'אל תוכח לין
 49 פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך'.
 50 הגמרא ממשיכה לזון בעניני תוכחה: בעא מיניה רבי יהודה בריה
 51 דרבי שמעון [בן פוי מרבי שמעון בן פוי], תזכהה לשמה – אדם
 52 המוכיח את חבירו, ועושה זאת לשם שמים, וענוה לשמה –
 53 אדם הגמנע מלהוכיח את חבירו, ועושה עצמו כעניו, ובאמת הטעם
 54 שאינו מוכיח אינו מחמת ענוה אלא כיון שאינו רוצה שישנא אותו
 55 חבירו, הי מיניהו עדיפא – איזה מהם עדיף.
 56 אמר ליה – השיב לו רבי שמעון בן פוי, ולא מודית – האם אין אתה
 57 מודה דענוה לשמה עדיפא מתוכחה לשמה, דאמר מר, ענוה
 58 גדולה מכולם – מכל המידות האחרות, וכיון שכך, שלא לשמה נמי
 59 עדיפא – אף ענוה שלא לשמה עדיפה מתוכחה לשמה, כיון דאמר

51 לגבי שלמה המלך שביקש לעשות את כלי הנחשת שבבית המקדש,
 52 'וישלח המלך שלמה ויפקח את חירם מצר, בן אשה אלמנה הוא
 53 ממיטה נפתלי ואביו איש צרי הרש נחישת וימלא את החכמה ואת
 54 התבונה ואת הדעת לעשות כל מלאכה בנחשת ויבוא אל המלך
 55 שלמה ויעש את כל מלאכתו' (מלכים א' ז יג-יד), ואמר מר על פסוק
 56 זה, אימיה - אמו של חירם היתה מְבִיטָה דן, שנאמר (דהי"ב ב' יג)
 57 'בן אשה מן בנות דן ואביו איש צרי יודע לעשות בזהב ובכסף בנחשת
 58 בפרזל באבנים ובקצצים בארגמן בתבילת ובבוץ ובכרמיל ולפתח כל
 59 פתוח ולחשב כל מחשבת אשר ינתן לו עם חכמיו וחכמי אדני דויד
 60 אביו, וכתוב לגבי עושי מלאכת המשכן בזמן משה רבינו (שמות לח
 61 כג) ואתו אהליאב בן אחיסמך לְמַטֵּה דן, הרי שאנשי שבט דן היו
 62 רגילים באמנות של עשיית כלים, ואף חירם מצור המשיך בכך ולא
 63 שינה את אומנות אבותיו.
 64 אגב כך שאמרה הגמרא לעיל שעל עוונות מסוימים באים נגעים,
 65 מבארת הגמרא מה הוא שיעור יסורים. מבררת הגמרא: עַד הֵיכָן
 66 תְּבַלִּית יְסוּרֵיךָ - מה הוא השיעור הפחות ביותר של הצער שניתן
 67 להחשיבו כ'יסורים', ופחות ממנו ודאי אין זה יסורים וולהלן יבואר
 68 לאיזה ענין יש נפקא מינה מהו שיעור יסורים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל
 69 מִי שֶׁאַרְגָּו לֹא בְּגָד לְלְבוּשׁוֹ, וְאִין מִתְקַבֵּל עָלָיו - ואינו מתאים
 70 למידתו, אלא גדול או קטן למידתו, ויש לו צער מכך, אבל בשיעור
 71 פחות מזה אין צערו נחשב כ'יסורים'.
 72 מקשה הגמרא: מִתְקַיֵּן לָהּ רַבָּא זְעִירָא, וְאִיתִימָא - ויש אומרים
 73 שהקשה כן רבי שמואל בר נחמני, הרי גדולה מזו אָמַר - חידוש
 74 גדול יותר אמרו חכמים בענין יסורים, שֶׁאִפִּילוּ נִתְבַּוְּנוּ לְמִזוּג לֹא כּוֹס
 75 שֶׁל יַיִן בְּמִים חַמִּין, וּמְזִיג לֹא בְּצוּזָן, או שביקשו למזוג לו את היין
 76 בְּצוּזָן וּמְזִיג לֹא בְּחַמִּין, הרי זה יסורים, ואילו אֵת אִמְרַת כּוֹלֵי הָאֵי
 77 - שרק בדבר גדול כל כך, שארגו לו בגד שאינו מתאים למידתו או
 78 נחשב הדבר כ'יסורים'.
 79 הגמרא מביאה דעות נוספות בענין שיעור היסורים: מַר בְּרִיהּ -בנו
 80 דְּרַבִּינָא אָמַר, אִפִּילוּ אִם נִתְקַבֵּל לֹא חֲלוּקָא, שלבשו מהופך ועליו
 81 להסירו וללבושו שוב, הרי אלו יסורים. רַבָּא, וְאִיתִימָא - ויש
 82 אומרים שהיה זה רב חסדא, וְאִיתִימָא שהיה זה רבי יצחק, וְאִמְרֵי
 83 לָהּ בְּמִתְנִיתָא תְּנָא - ויש אומרים ששנינו כך בברייתא, אִפִּילוּ
 84 הוֹשִׁיט יָדוֹ לְבָיִם - לארנק ליפול שלש מטבעות, וְעָלוּ בְּיָדוֹ שְׁתַּיִם,
 85 הרי אלו יסורים. ומוסיפה הגמרא: דְּוִקָא באופן זה שביקש שלש
 86 וְעָלוּ בְּיָדוֹ שְׁתַּיִם הרי אלו יסורים, אָבַל באופן הפוך, שביקש שְׁתַּיִם
 87 וְעָלוּ בְּיָדוֹ שְׁלֹשׁ, לֹא - אין אלו יסורים, כיון דְּלִיבָא מִיְרִחָא
 88 לְמִישְׁדֵּייהוּ - שאין טורח בכך, להשליך את המטבע המיותרת
 89 לארנק.
 90 הגמרא מבארת מדוע יש לדון בכך, מהו שיעור יסורים. מבררת
 91 הגמרא: וְכָל בְּךָ לְמָה - כל השיטות שהובאו לעיל בענין שיעור
 92 יסורים, מה הנפקא מינה בכך, ולגבי איזה ענין יש לידע מה הוא
 93 שיעור יסורים. מבארת הגמרא: דְּתַנִּיא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעֲלָא - ששנו
 94 ברייתא זו בבית מדרשו של רבי ישמעאל, כָּל אִדָּם שֶׁעָבְרוּ עָלָיו
 95 אֲרַבְעִים יוֹם בְּלֹא יְסוּרֵין, קִיבַל עוֹלָמוֹ - קיבל בעולם הזה את כל
 96 החלק הראוי לו לעולם הבא, ורק אם היה לו אחד מה'יסורים'
 97 המובאים לעיל, לא קיבל את עולמו. מוסיפה הגמרא: בְּמַעֲרַבָא
 98 אָמַר - בארץ ישראל היו אומרים, שמי שעברו עליו ארבעים יום
 99 ללא יסורים,

1 רק עד נזיפה.
 2 אגב כך שהביאה הגמרא נידון עד היכן חייב אדם להוכיח את חברו,
 3 מביאה הגמרא נידון דומה לגבי מה שאמרו חכמים שלא ישנה
 4 האדם את האכסניא שלו. מבררת הגמרא: עַד הֵיכָן - עד איזה
 5 שיעור צריך האדם להתאמץ בענין זה, שלא יִשְׁנֶה אָדָם בְּאֲכַסְנֵי
 6 שְׁלוֹ - שלא יחליף את המקום שהוא נוהג להתאכסן בו.
 7 מביאה הגמרא מחלוקת: רַב אָמַר, עַד הַפְּאָה - עד כדי שיכנו בעל
 8 האכסניא, שאם נוהג עמו כן שוב אינו צריך להתאמץ ולהשאר שם.
 9 וְשְׂמוּאֵל אָמַר, עַד שִׁיפְשֻׁלוּ לוֹ כְּלָיו לְאַחֲרָיו - עד שיטול בעל
 10 הבית את בגדיו של האכסנאי להשליכם מביתו.
 11 מבררת הגמרא באילו אופנים נחלקו: בְּהַפְּאָה דִּידֵיהּ כּוֹלֵי עוֹלָמָא לֹא
 12 פְּלִיגִי - אם מכה בעל הבית את האכסנאי עצמו, לדברי הכל אינו
 13 צריך להתאמץ ולהשאר שם, וכמו כן בְּהַפְּשֻׁלַת כְּלָיו לְאַחֲרָיו כּוֹלֵי
 14 עוֹלָמָא נְמִי לֹא פְּלִיגִי - אף אם נוטל בעל הבית את כלי האכסנאי
 15 עצמו לדברי הכל יכול האכסנאי לילך למקום אחר, כִּי פְּלִיגִי -
 16 ומחלוקתם היא בְּהַפְּאָה דְּרַבִּיתֵיהּ - אם מכים את אשתו, מַר סָבַר
 17 - שמואל סובר שאף על פי כן לא ישנה את האכסניא, דְּכִינּוּן
 18 דְּלִידֵיהּ לֹא מְצַעַר לֵיהּ - כיון שאינו מצער אותו עצמו, מֵאִי נִפְקָא
 19 לֵיהּ מִיָּנָה - מה איכפת לו בכך שהוא מצער את אשתו, ולכן רק אם
 20 יפשיל כליו לאחוריו להשליכם מן הבית רשאי האכסנאי לצאת. וְמַר
 21 סָבַר - ואילו רב סובר שרשאי לשנות את מקומו, כיון דְּאִתֵּי
 22 לְאַחֲרָיו - שדבר זה יביא לכך שיתקוטט עם בעל הבית.
 23 הגמרא מבררת מדוע ראוי לאדם שלא ישנה את האכסניא שלו.
 24 שואלת הגמרא: וְכָל בְּךָ לְמָה - ומדוע צריך האדם להתאמץ
 25 ולסבול כל כך עד שישנה את האכסניא שלו. משיבה הגמרא: דְּאָמַר
 26 מַר, אֲכַסְנֵיָא העובב את בית בעל הבית והולך למקום אחר, פּוֹגֵם אֵת
 27 כבוד בעל הבית ונִפְגָּם גם כבוד עצמו, שבני אדם אומרים כמה קשים
 28 שני אנשים אלו, שלא יכלו לדור ביחד.
 29 הגמרא מביאה מקור לדין זה מן התורה: אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב,
 30 מִנּוּן שְׁלֹא יִשְׁנֶה אָדָם בְּאֲכַסְנֵיָא שְׁלוֹ מִן הַתּוֹרָה, שְׁנֵאמַר לגבי
 31 אברהם אבינו, בשעה שחזר ממצרים לארץ ישראל (בראשית יג ג)
 32 וְיָלַךְ לְמַסְעֵיו מִנֶּגֶב וַעַד בֵּית אֵל (אל) [עד] הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שָׁם
 33 אֶחָלוּ בְּתַחֲלָה, הרי שהלך אברהם דוקא לאותו מקום שהיה שם
 34 אהלו בתחילה, ולא שינה את מקומו. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא אָמַר,
 35 מִהֶבְאָה - מכאן יש ללמוד דבר זה, שנאמר בתחילת אותו פסוק וְיָלַךְ
 36 לְמַסְעָיו, והיינו שהיה הולך באותה דרך שהורגל בה ממשע למסע,
 37 שלא שינה את המקומות שהתאכסן בהם.
 38 מבררת הגמרא: מֵאִי בִּינְיֵיהּ - מה החילוק ביניהם לענין הדין,
 39 מאיזה חלק של הפסוק לומדים זאת. מבארת הגמרא: אִיבָא בִּינְיֵיהּ
 40 אֲכַסְנֵיָא דְּאֶקְרָא - החילוק ביניהם הוא באדם שהתאכסן דרך
 41 מקרה בבית מסוים, האם הוא רשאי לשנות את מקומו או לא,
 42 שלדעת רב שלומדים זאת מלשון 'אהלו', משמע שרק במקום
 43 שהייתה לאברהם אכסניא קבועה הקפיד ללון שם, אבל לא במקומות
 44 שהודמנו לו פעם אחת. ואילו רבי יוסי ברבי חנינא הולמד כן מלשון
 45 'למסעיו', משמע שאפילו אם הודמן לו להתאכסן פעם אחת במקום
 46 מסוים, שוב לא ישנהו.
 47 אגב כך שאמרה הגמרא שלא ישנה אדם מאכסניא שלו, מביאה
 48 הגמרא מימרא נוספת בענין דומה: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מִנּוּן שְׁלֹא יִשְׁנֶה
 49 אָדָם מְאוּמְנוֹתָ וּמְאוּמְנוֹתָ אֲבוֹתָיו, שאם היה הוא או אבותיו
 50 רגילים באומנות מסוימת, לא יחליפנה באומנות אחרת, שְׁנֵאמַר